

Posudek diplomové práce

Martin Hůrka

Stavební aktivity pražských měšťanů na jejich venkovských statcích ve středověku

Ústav českých dějin

Filozofická fakulta UK v Praze

2009

124 str. textu, 4 mapové přílohy

K důležitým medievistickým tématům patří problematika venkovského majetku, který přední měšťané u nás získávali již od průběhu 13. století. Příčiny tohoto jevu souvisely s úlohou svobodného vlastnictví půdy ve středověké společnosti, s až úporným úsilím měšťanských rodů vyrovnat se šlechtě ve všech jejich attributech, ale třeba i se snahou zajistit si výhodné postavení v obchodu s potravinami, jemuž v hospodaření našich měst připadala velmi důležitá úloha. Jestliže obecné stránky dané problematiky se už dočkaly určitého zhodnocení (rozvíjeného zejména od počátku 70. let 20. století), vlastní výstavba sídel měšťanů na venkově byla zatím poznávána na jednotlivých a víceméně izolovaných příkladech. Nebylo ovšem pochyb, že takto orientovaný historický zájem lze u nás rozvinout v jedné jediné oblasti, v zázemí pražské aglomerace.

Studium sídel měšťanů na venkově se může obracet jak k samotným sídlům, tedy podle naší novodobé terminologie k hradům, tvrzím a dvorům, tak k sakrálním stavbám, které se stávaly významnými atributy těchto sídel. Důležitá byla už samotná měšťanská držba objektů uvedených kategorií, v některých případech lze nadto uvažovat o různě závažných stavebních úpravách iniciovaných měšťany a vzácně se měšťané stávali i stavebníky sídel vyjadřujících jejich společenskou prestiž. Jakkoliv o věrohodnosti předchozího hodnocení nemusíme pochybovat, analýza konkrétních příkladů přináší značné nesnáze. Rozhodující poznávací cesta se opírá o dialog mezi písemným svědectvím a výpovědí stavebních památek, s nimiž se snažíme zacházet jako s jedním z historických pramenů. Jako každá kategorie pramenů jsou i stavební památky dochovány velmi nerovnoměrně, především v podstatě zmizely středověké dvory, jimž i v sídelní aktivitě měšťanů určité připadal prvořadý význam.

Diplomová práce M. Hůrky se tedy soustředila na závažné a ovšem i nesnadné téma. Za prvořadý bychom považovali soupis hradů, tvrzí a dvorů náležejících pražským měšťanům, sestavený podle písemných pramenů, které jsou při snaze o postižení sociálního kontextu tak či onak určující. Další kroky by mohly přiblížit ty lokality, na nichž se podstatněji projevila měšťanská stavební aktivita. M. Hůrka zvolil poněkud odlišný přístup, na *stavební aktivitu měšťanů* se zaměřil jaksí od prvopočátku, a vyšel proto z užšího výběru lokalit. Následně se zaměřil na analytické kapitoly, z nichž zvláštní zmínku zasluhuje text o

tvrzi v Roztokách, kde autor přináší vlastní pozoruhodná hodnocení. Z nejasných důvodů však rezignoval na obrazový doprovod, jenž podstatně obohacuje argumentační možnosti a k uvažovanému zaměření nezbytně patří. V dalším textu se M. Hůrka zabývá sakrálními stavbami spojenými s předními měšťany. I tady najdeme části vyznačující se sympatickým zaujetím a osobním pohledem (např. Petrovice). Bohužel opět chybí obrazový doprovod. Při souhrnném hodnocení stavební aktivity pražských měšťanů na venkovských statcích se potvrzuje výrazně dominantní spojitost s východní částí širšího pražského zázemí. V časovém ohledu se ukazuje koncentrace *stavební aktivity pražských měšťanů* do 2. poloviny 14. až počátku 15. století. Pro 2. polovinu 15. a počátek 16. století je naopak konstatována překvapivá absence srovnatelných dokladů.

Diplomová práce Martina Hůrky se zabývá mimořádně důležitým, ale také složitým tématem naší medievistiky. Proto ji můžeme pokládat za první krok do dané problematiky, v dalším pokračování by bylo vhodné přehodnotit obecný poznávací koncept (a tedy i strukturu výsledné práce) a zcela určitě systematicky zahrnout různorodé obrazové svědectví.

Předloženou práci bohužel zatěžuje značné množství pravopisných chyb a stylizačních neobratností.

V souhrnném pohledu diplomová práce Martina Hůrky vyhovuje stanoveným nárokům a doporučuji ji proto k dalšímu řízení.

V Praze, 9. května 2009

prof. Jan Klápště